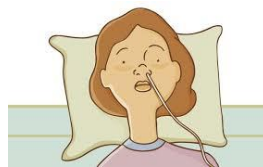
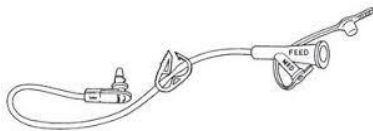

MOGELIJKE AANDACHTSPUNTEN EN ADVIEZEN VOOR MEDISCHE DIENST I.V.M. MEDICATIETOEDIENING IN INSTELLINGEN VOOR PERSONEN MET MENTALE BEPERKING

Onderstaande mogelijke aandachtspunten en adviezen i.v.m. medicatietoediening in instellingen voor personen met mentale beperking zijn opgesteld op basis van observationeel onderzoek en op basis van aanbevelingen uit de literatuur. Het betreft algemene adviezen; deze zijn dus niet specifiek aangepast aan de werking van uw instelling. Wij bieden u deze vrijblijvend aan, zodat u kan bekijken wat er haalbaar en nuttig is voor uw concrete situatie.

- ❖ Evalueer de nood aan de oprichting van een medicatiecommissie
- ❖ Maak telkens op de medische fiche en in het patiëntendossier duidelijk welke patiënten medicatie via de sonde toegediend krijgen (m.b.v. tekst of pictogram)
  - ⇒ Arts en andere personeelsleden op de hoogte brengen van aanwezigheid sonde
  - ⇒ Ook toeleverende apothekers op hoogte brengen van aanwezigheid sonde!

- ❖ Zet labels 'niet pletten' op verpakking (indien nog niet gedaan door apotheker) + duid op medische fiche aan welke medicatie niet mag geplet worden (tekst of pictogram)
- ❖ Stel voldoende materiaal voor medicatietoediening ter beschikking van de uitvoerende personeelsleden (handschoenen, mondmaskers,...)
- ❖ Stimuleer personeelsleden die medicatie voorbereiden/toedienen, om bij deze taak een "niet-storen-hesje" of iets dergelijks te dragen, zodat het voor iedereen duidelijk is dat die persoon bezig is met medicatie en dus niet mag worden gestoord (fouten vermijden!)
- ❖ Voorzie follow-up van medicatietoediening: observeer at random de voorbereiding en toediening van medicatie (via sonde):
  - Ga na of de protocollen goed wordt opgevolgd
  - Ga na of er problemen zijn i.v.m. medicatietoediening
  - Stel u op als aanspreekpunt voor eventuele problemen of moeilijkheden
- ❖ Organiseer opleiding, evt. samen met toeleverende apotheker en/of arts + volg de opleidingsinitiatieven op
- ❖ Organiseer een "medicatie-spreekuur": personeelsleden kunnen op dat moment vrij naar de medische dienst komen als ze vragen hebben omtrent medicatie

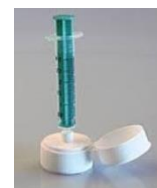
- ❖ Zorg dat er voldoende algemene informatie over geneesmiddelen beschikbaar is voor de belanghebbende personeelsleden, zoals bijsluiters of een pc waarmee internetbronnen geraadpleegd kunnen worden (zie verder bij ‘Nuttige bronnen’)
- ❖ Gebruik een “communicatieschriftje” met de toeleverende apotheker om medicatie-gerelateerde zaken in mee te delen, te vragen,...
- ❖ Organiseer multidisciplinair overleg:
  - Bekijk de therapie van de bewoners (“review”) met arts, apotheker, personeelsleden van de leefgroep van de betrokken bewoner, diëtist, ...
  - Bespreek medicatie-gerelateerde zaken specifiek voor de bewoner, bv. indien het om een bewoner onder vochtbeperking gaat, afspraken hierover maken met medische dienst, diëtist, ...
  - Een jaarlijkse evaluatie van het volledige medicatieproces → punten in dit proces identificeren die moeten verbeteren & actiepunten voorstellen
- ❖ Voorzie duidelijke medicatiefiches:
  - Geen zaken doorstrepen en verbeteren → in dit geval een nieuwe medicatiefiche voorzien
  - Alle geneesmiddelen erop vermelden (op voorschrift, OTC)
  - Zou volgende onderdelen moeten bevatten:
    - Naam, geboortedatum, gewicht
    - Allergieën
    - Eventuele aanwezigheid sonde (welke? gastrostomie, jejunostomie,...; + grootte? bv. 14C h)
    - Route via dewelke het geneesmiddel moet worden gegeven (bv. via sonde)
    - Datum meest recente aanpassing van de medicatiefiche
    - Naam geneesmiddel & naam actief bestanddeel (tenzij combinatiepreparaat) (kan handig zijn voor de personeelsleden indien er een andere verpakking wordt gegeven bv. → personeel kan controleren a.d.h.v. actief bestanddeel)
    - Toedieningsvorm (siroop, tablet,...)
    - ‘Sterkte’ toedieningsvorm (bv. Depakine siroop 300mg/5ml, of Lamictal tabl. 50mg)
    - Toe te dienen dosis
    - Toedienmomenten (evt. het uur erbij); bij minder frequente medicatie (bv. 1x/maand) de datum vermelden
    - Bijzonderheden m.b.t. toedieningstijdstip, bv. voor/tijdens/na eten, ...

- Startdatum en eventuele stopdatum noteren
  - Evt. indicatie
  - Andere bijzonderheden m.b.t. voorbereiding en/of toediening, bv. volume waarmee geneesmiddel verdunnen/oplossen
  - Maak evt. onderscheid tussen chronische medicatie (=onderhoudsmedicatie), acute medicatie (=tijdelijke medicatie), en incident medicatie (bv. bij epilepsie-aanval)
  - Bij wijzigingen: zorg dezelfde dag nog voor een nieuwe medicatiefiche
- ❖ Ter informatie: enkele mogelijke materialen/hulpmiddelen (te krijgen bij apotheek):

- Dopje voor spuiten → vermijden dat personeelsleden hun vinger op het uiteinde van de spuit houden (hygiëne, contaminatie)

- Dop voor flessen: er bestaan doppen voor flessen van vloeibare medicatie, waarop een spuit past → geneesmiddel kan rechtstreeks in spuit worden opgetrokken + op die manier vermijden dat het vloeibaar geneesmiddel in een potje wordt gegoten waaruit de benodigde hoeveelheid wordt opgetrokken, om daarna de overschot terug in de fles te gieten

- Plettoestellen

- Er bestaan verschillende soorten toestellen
- Idealiter is er per bewoner 1 eigen plettoestel (indien er medicatie moet worden geplet bij deze bewoner)
- Indien er slechts 1 plettoestel ter beschikking is in de leefgroep, tussen iedere bewoner goed afkuisen en afdrogen! (cross-contaminatie vermijden!)
- ⇒ Indien mogelijk dient pletten zoveel mogelijk vermeden te worden, en dienen vloeibare of oplosbare alternatieven te worden gebruikt/aangemoedigd
- Enterale/orale spuiten:
  - Om het risico op misconnectie te vermijden (IV↔oraal)
  - Er bestaan ook amberkleurige spuiten (lichtprotectie)
  - Meer informatie zie:
    - <http://www.eurosteriel-medical.nl/content/iso-norm-enterale-spuiten>
    - <http://www.bd.com/hypodermic/products/enteral/>

- http://www.cobra-medical.nl/uploadedfiles/2-foldervygonnutrisafe_versie2.pdf
- http://www.baxter.be/nl/beroepsbeoefenaar/producten/parenterale_voeding/orale-enterale-accessoires-sputen.html (inloggen via DocCheck)

❖ Nuttige bronnen:

- Algemeen i.v.m. medicatie:
  - www.pletmedicatie.be (VZA)
  - www.apotheek.nl
  - www.bcfi.be
  - E-learningcursussen van het Nederlandse Instituut voor Verantwoord Medicatiegebruik (specifiek voor begeleiders in de gehandicaptenzorg, over medicatie in het algemeen):
    - ['Duidelijkheid over Medicijngebruik deel 1 - Basiskennis'](#): belangrijkste begrippen en aandachtspunten op het gebied van medicatie en medicatieveiligheid leren (via www.medicijngebruik.nl → Zoek in ons aanbod → selecteer 'begeleider' bij 'Doelgroep' & 'e-learning/nascholing' bij 'Type product' → Toon resultaten)
    - ['Duidelijkheid over Medicijngebruik deel 2 - Medicijn groepen'](#): kennis maken met belangrijkste medicijnen en medicijn groepen en leren hoe deze medicijnen goed en veilig gebruikt worden (via www.medicijngebruik.nl → Zoek in ons aanbod → selecteer 'begeleider' bij 'Doelgroep' & 'e-learning/nascholing' bij 'Type product' → Toon resultaten)
  - [Geneesmiddelinformatie in zorginstellingen](#) (GIP-z) (Healthbase): met GIP-z biedt u patiënten in het ziekenhuis, GGZ of verpleeghuis begrijpelijke informatie over hun geneesmiddelen (meer informatie zie <http://www.healthbase.nl/bestellen/qip-z/>)
- Specifiek over medicatie via sonde:
  - White R. & Bradnam V. (2007) Handbook of Drug Administration via Enteral Feeding Tubes. Pharmaceutical Press
  - Bankhead R., Boullata J., Brantley S., Corkins M., Guenter P., Krenitsy J. et al. (2009) A.S.P.E.N. Enteral nutrition practice recommendations. JPEN Journal of Parenteral and Enteral Nutrition 33, 122–67
  - Databank Oralia (www.oralia.nl) (KNMP)
  - [Handboek Enteralia (Zwolle, NL)]

- Medicatiebeleid:
  - [Zorg zelf voor Betere Medicatieveiligheid](http://www.kennispleingehandictensector.nl/gehandicaptenzorg/Product-Toolkit-Zorg-zelf-voor-Betere-Medicatieveiligheid.html) (Vilans) → handvatten voor het opzetten van een verbetertraject en het meten van medicatieveiligheid binnen de eigen organisatie
(pdf-document te downloaden via <http://www.kennispleingehandictensector.nl/gehandicaptenzorg/Product-Toolkit-Zorg-zelf-voor-Betere-Medicatieveiligheid.html>)
  - [Slik geen medicatiefouten](http://www.invoorzorg.nl/ivz/literatuur-slik-geen-medicatiefouten.html) (Vilans) → tips om medicatiefouten te voorkomen
(pdf-document te downloaden via google of via <http://www.invoorzorg.nl/ivz/literatuur-slik-geen-medicatiefouten.html>)
  - [Handreiking Medicatiebeleid Gehandicaptenzorg](http://www.kennispleingehandictensector.nl/gehandicaptenzorg/Product-Handreiking-Medicatiebeleid-Gehandicaptenzorg.html) (Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland) → om het proces van voorschrijven en verstrekken van medicatie te structureren en bewaken
(pdf-document te downloaden via <http://www.kennispleingehandictensector.nl/gehandicaptenzorg/Product-Handreiking-Medicatiebeleid-Gehandicaptenzorg.html>)